

Schaken op de basisschool

Werkboek 2, Les 5

Rokade

Extra spullen

-

Voor de trainer

Lessen 5 tot en met 8 horen bij elkaar. In deze 4 lessen leren de kinderen hoe ze de eerste 8-10 zetten van een schaakpartij goed kunnen spelen. We beginnen met het uitleggen van de rokade. In de volgende lessen volgen:

- Les 6: Centrum
- Les 7: Gouden Regels (1)
- Les 8: Gouden Regels (2)

Na deze lessen ziet het begin van de partijen van deze kinderen er min of meer normaal uit. Geen 1.a2-a4 en daarna door Ta1-a3. Geen Ph3 of Pa3. Geen Pg1-f3-g5-h3 als eerste 3 zetten. Geen volle onderste rij na 8 zetten.

Naast het goed spelen van de opening, zijn deze lessen ook bedoeld om de kinderen duidelijk te maken wat **het belang is van activiteit: alle stukken moeten meedoen, en bij voorkeur kijken ze naar het centrum**. Deze 2 regels gelden niet alleen in de opening, maar zijn waardevol voor de hele partij. Ze moeten daarom een rode draad worden in de feedback van de trainer voor de rest van Werkboek 2.

Je kunt een vergelijking maken met een voetbalelftal. Laat je de spelers aan de kant op de reservebank zitten (de eerste rij van het schaakbord) of wil je dat ze allemaal in het veld staan en meedoen? Als ze allemaal meedoen heb je meer kans om een doelpunt te scoren.

Leerdoelen

- De regels van de rokade en de correctie toepassing ervan.
- Het belang van de rokade: een veilige Koning en een Toren die meedoet.

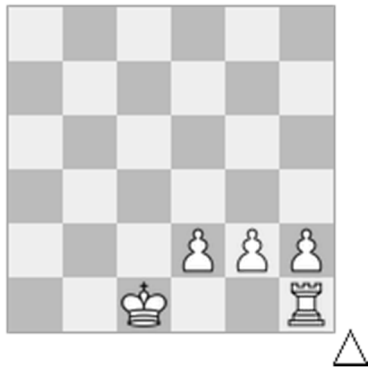
Oefeningen met de rokade staan in Werkboek 2 in de volgende lessen: 5, 6, 8 en P3.

Aandachtspunten feedback

- De regels zijn nog onvoldoende bekend. Helaas kent de rokade 6 uitzonderingsregels. Door herhaling leren de kinderen de regels onthouden. Maar let in partijen steeds op een correcte toepassing van de regels.
- De Koning en Toren worden op verkeerde velden geplaatst.
- De korte en lange rokade worden verschillend uitgevoerd.
- In de partij gebruiken kinderen de rokade niet.
Sommige kinderen zien het belang niet van een veilige Koning en een actieve Toren of ze denken dat de Koning in het midden, met alle stukken eromheen, veiliger staat. De weerbarstige praktijk zal ze uiteindelijk op andere gedachten brengen.

0-3 Opening

3-15 Instructie

Wit aan zet

V: Wie weet al wat rokeren is?

Laat de kinderen antwoord geven. Vraag een kind om de rokade voor te doen op het demobord.

Benoem de stappen:

- Pak alleen de Koning en zet hem 2 velden opzij in de richting van de Toren.
 - Pak de Toren en zet hem aan de andere kant van de Koning.
- De rokade is de enige zet waar je met 2 stukken tegelijk speelt. Een superzet!

Laat ook de lange rokade zien.

V: Wat is het verschil tussen beide rokades?

V: Hoe noemen we beide rokades?

V: Waarom is het goed om te rokeren?

A: Met de rokade zet je de Koning veilig én breng je tegelijkertijd de Toren in het spel. Als je alleen de Koning zou spelen, blijft de Toren niets doen in het hoekje.

Laat zien dat de Koning op g1 door de pionnen op f2-g2-h2 heel veilig staat, maar dat de Toren op h1 dan ingesloten staat.

Het is dus heel nuttig dat je de Toren in 1 zet aan de andere kant van de Koning mag zetten. Daarna kan de Toren snel meedoen.

De rokade is een superzet. Sterke schaakspelers (Grootmeesters!) spelen altijd de rokade.

De uitzonderingsregels

Sterke schakers hebben de rokade al heel lang geleden bedacht. Helaas hebben ze toen ook 6 regels bedacht, wanneer je toch niet mag rokeren. Je kunt ze verdelen in 2 groepjes:

Leg de regels 1 voor 1 uit en schrijf ze op het bord. Illustreer de regels met eenvoudige voorbeelden, zonder overbodige stukken.

In het werkboek staat bij Les 5 een spiekbrieftje met deze 6 regels.

3 regels zonder schaak

Je mag niet rokeren als:

1. je al met de Koning hebt gespeeld;
2. je al met de Toren hebt gespeeld;
3. er stukken staan tussen de Koning en Toren.

3 regels met schaak

Je mag niet rokeren als:

4. je Koning schaak staat voor de rokade;
5. je Koning tijdens de rokade door schaak beweegt;
6. je Koning na de rokade schaak staat.

Let op: als de Toren aangevallen staat mag je wel rokeren.

V: Mag wit kort rokeren? Mag wit lang rokeren? Waarom wel/niet?

V: Mag zwart kort rokeren? Mag zwart lang rokeren? Waarom wel/niet?

15-25 Werkboek 2

Werkboek 2, Les 5: opdracht 1.

Laat de kinderen ook aangeven wat de reden is als rokade niet is toegestaan. Zo moeten ze daar nog een keer extra over nadenken.

30-55 Schaakpartij

Opdracht: rokeer zo snel mogelijk.

Andere spelletjes:

- **Spel 31: 3x schaak**
<http://schakenopdebasisschool.nl/schaakspelletjes/spel-031-3x-schaak/>
- **Spel 32: King of the hill**
<http://schakenopdebasisschool.nl/schaakspelletjes/spel-032-king-of-the-hill/>
- **Spel 33: 21 punten of meer wint**
<http://schakenopdebasisschool.nl/schaakspelletjes/spel-033-21-punten-of-meer-wint/>
- **Spel 57: Goede ruil wint**
<http://schakenopdebasisschool.nl/schaakspelletjes/spel-057-voordelige-ruil-wint/>
- **Spel 63: Waar zet jij je stukken?**
<http://schakenopdebasisschool.nl/schaakspelletjes/spel-063-scheppingen/>

55-60 Opruimen, samenvatting, opdrachten voor thuis en afsluiten

Gezamenlijk opruimen

Samenvatting

Oefeningen voor thuis (optioneel):

- (Af)maken opdrachten van Les 5.
- Speel een echte schaakpartij en probeer te rokeren.
- Speel thuis de spelletjes die bij Les 5 in het werkboek staan.

Benadruk dat ze volgende week het werkboek weer moeten meenemen.

Toelichting opdrachten werkboek

Opdracht 1

We oefenen met de regels van de rokade. Mag de aangegeven zet? Als de zet niet is toegestaan, moeten de kinderen aangeven waarom niet. Dat doen ze door het nummer van de betreffende regel te omcirkelen. De rokaderegels staan naast de opdracht.

Opdracht 2

We oefenen nog een keer met de meest voorkomende matbeelden. Maak de oefening uitdagender door een tijdlimiet voor te stellen. Bijvoorbeeld van 1 minuut.